

STICHTING
**DE VERRE
BERGEN**

LeesLab

Een leesprogramma voor het basisonderwijs

Informatiedocument september 2023

Stichting De Verre Bergen (SDVB)

Rotterdam beter en sterker maken

Stichting De Verre Bergen is een filantropische stichting die als doel heeft om Rotterdam beter en sterker te maken. Dit doen we door verschillende sociaal-maatschappelijke programma's te ontwikkelen, financieren en onderzoeken. Veel van onze programma's zijn gericht op onderwijs. Voorbeelden hiervan zijn een high dosage tutoring programma om de rekenvaardigheden van basisschoolleerlingen te verbeteren (de Rekenfaculteit), een programma waar kinderen verschillende naschoolse activiteiten kunnen volgen (de Kinderfaculteit), een eigen basisschool in Zuidwijk (Het Epos) en Rotterdam Vakmanstad. Meer informatie over SDVB en onze verschillende programma's is te vinden op www.sdvb.com.

Introductie & ambitie

SDVB wil de leesvaardigheid van Rotterdamse kinderen vergroten

Naar aanleiding van signalen uit onze programma's en landelijke berichten over de zorgwekkende staat van het leesonderwijs, hebben we een leesprogramma ontwikkeld voor leerlingen in het Rotterdamse basisonderwijs. Hiervoor hebben we de afgelopen jaren uitgebreid onderzoek gedaan, waarbij we gesproken hebben met een groot aantal leerkrachten, wetenschappers en andere experts uit het taal- en onderwijsveld. Op basis hiervan hebben we het programma 'LeesLab' ontwikkeld, dat wordt toegelicht in dit document.

Doelgroep

Een programma voor de hele klas

De doelgroep waarop het programma zich richt, zijn kinderen op basisscholen in Rotterdam met een hoge schoolweging en lage leesscores. LeesLab wordt aangeboden aan de hele klas. De doelgroep die we willen bereiken, vinden we door scholen te selecteren op:

1. Hogere schoolweging dan het landelijk gemiddelde
2. Lagere LVS-scores op lezen dan het landelijk gemiddelde

Doelstelling

Focus op leesvaardigheid

Hoofddoel

Verbeteren van leesvaardigheid

Subdoelen

Verbeteren van technisch lezen

Verbeteren van begrijpend lezen

Nevendoelen

Vergroten van leesplezier en -motivatie

Vergroten van achtergrondkennis / kennis van de wereld

Kernelementen

Inzetten op kwaliteit en kwantiteit van het leesonderwijs

- 1. Betekenisvol en doelbewust leesonderwijs:** de leeslessen van het programma vinden plaats binnen thema's die aansluiten bij de belevingswereld van de leerlingen, waardoor zij intrinsiek gemotiveerd worden om boeken en teksten te lezen om meer kennis over een onderwerp te vergaren. Om de lessen betekenisvol te maken, wordt gewerkt met actuele, aansprekende thema's en verhalend ontwerp. Daarnaast worden de leeslessen aangevuld met verdiepende activiteiten die de leerlingen helpen om de kennis verkregen in de leeslessen in context te plaatsen, bijvoorbeeld door middel van excursies. Deze activiteiten moeten ervoor zorgen dat de achtergrondkennis wordt vergroot en een thema meer gaat 'leven', waardoor kinderen gemotiveerd worden om (meer) over een thema te gaan lezen.
- 2. Gebruik van methodieken:** in de leeslessen van het programma wordt gewerkt met vaste methodieken met didactische handvatten. De methodieken die worden gebruikt zijn verrijkte versies van LIST (voor technisch lezen) en DENK! (voor begrijpend lezen). In beide methodieken staan leesplezier, leesmotivatie en het maken van 'leeskilometers' centraal. We zijn ervan overtuigd dat dit belangrijke mechanismen zijn om leesvaardigheid te vergroten. Bovendien bieden deze methodieken de mogelijkheid om te differentiëren tussen leerlingen, zodat deze ook toepasbaar zijn voor leerlingen met een grotere kans op taal- en leesachterstanden.
- 3. Training van leerkrachten:** de leeslessen van het programma worden tijdens de reguliere lesdag gegeven door de groepsleerkrachten, die worden getraind om de lessen volgens de methodiek van het programma te geven. Experts geven namelijk aan dat (lees)lessen het meest effectief zijn wanneer deze worden gegeven door de eigen leerkracht. De leerkracht beschikt immers over de nodige didactische vaardigheden en heeft al een vertrouwensrelatie met de leerlingen. Bovendien kan de leerkracht hetgeen in de leeslessen aan bod komt koppelen aan andere lessen, waardoor kinderen worden gestimuleerd om 'transfers' te maken. Hier zullen de leerkrachten expliciet in getraind worden, zodat zij in staat worden gesteld om kwalitatief hoogwaardige leeslessen te verzorgen.

Kernelementen

Inzetten op kwaliteit en kwantiteit van het leesonderwijs

- 4. Inzet van leescoördinatoren:** vanuit het programma wordt aan iedere school een leescoördinator verbonden die een expert is op het gebied van lezen en is opgeleid is om het programma van binnen de school vorm te geven. Deze persoon zorgt voor focus en aandacht, staat in nauw contact met het programma én de school, coacht de leerkrachten en ondersteunt bij het kiezen van aansprekende thema's en bijpassende boeken, teksten en activiteiten.
- 5. Inzet van tutoeren:** in de lessen van het programma worden tutoeren ingezet, zodat in kleine groepjes kan worden gewerkt. Hierdoor krijgen leerlingen meer individuele leesmomenen en neemt het aantal interacties tussen leerling en tutor toe; de tutoeren worden ook getraind om de juiste ondersteuning te bieden (te differentiëren) en kwalitatief hoogwaardige interacties met de leerlingen aan te gaan, die het leesproces bevorderen.
- 6. Opvolging urennorm leesonderwijs:** met de leeslessen van het programma wordt ervoor gezorgd dat scholen zich aan de urennorm voor leesonderwijs houden. Wanneer scholen meedoen aan het leesprogramma, committeren zij zich aan vijf leeslessen van 45 minuten per week, volgens een vaste structuur. Hierop wordt toegezien door de leescoördinator.
- 7. Extra uren leesonderwijs en -activiteiten:** naast de reguliere leeslessen, waarmee wordt voldaan aan de urennorm, zet het programma ook in op extra uren leesonderwijs en -activiteiten. Leerlingen die opgroeien in gezinnen met een lage sociaaleconomische status besteden doorgaans thuis minder tijd aan lezen en hebben minder gelegenheid om achtergrondkennis op te bouwen, waardoor extra uren leesonderwijs en daarmee samenhangende activiteiten voor deze doelgroep zeer waardevol kunnen zijn.

Organisatie & uitvoering

Word jij onze nieuwe directeur?

Voor de uitvoering van LeesLab wordt een nieuwe organisatie (stichting) opgezet, die onder leiding staat van een directeur. De directeur is (onder andere) verantwoordelijk voor de aansturing van het uitvoerend personeel, dat het grootste gedeelte van zijn/haar tijd doorbrengt op de scholen. Het uitvoerend personeel bestaat uit leescoördinatoren en tutores. De leescoördinatoren fungeren als schakel tussen de scholen en het programma: zij bewaken de kwaliteit van de lessen, sturen de tutores aan en ontzorgen de leerkrachten.

De dagelijkse uitvoering van het programma in de klassen gebeurt door de tutores, die aanwezig zijn in de lessen om de leerkracht en de leerlingen te ondersteunen. In alle lessen zijn tutores aanwezig, gemiddeld vier tutores per klas/les. Dit betekent dat de ratio tutor-leerling in een gemiddelde klas ongeveer één op zes is. De tutores worden opgeleid in de methodieken van het programma.

Voor meer informatie over LeesLab kun je contact opnemen met:

- Hans van den Berg
 - M: hvdberg@sdvb.com
 - T: 06 51531689
- Sophie Claessens
 - M: sclaessens@sdvb.com
 - T: 06 83793304

www.sdvb.com/programma/leeslab/